



## KDO JSOU DNEŠNÍ PSI

Pokousání a poranění způsobená psem představují závažný zdravotní problém, zahrnující nejenom riziko akutního poškození zdraví a potenciální nebezpečí dlouhodobých nebo trvalých následků, ale bohužel i přímé ohrožení života. Při napadení psem jsou na životě ohroženy zejména děti, přičemž počet těchto fatálních napadení v poslední době významně narůstá.

Oběti útoků si většinou nebyvají vědomy toho, co útok zvířete zapříčinilo. Tato brožurka by měla přinést informace, jak se správně zachovat, aby k napadení psem vůbec nedošlo, a jak, díky včasnému odbornému zásahu, snížit rizika zdravotního poškození na minimum.

### Kdo jsou vlastně dnešní psi?

- Psi byli domestikováni, aby pomohli člověku snadněji přežít.
- Jejich úlohou bylo chránit zdroje obživy a majetku, upozornit na blížící se nebezpečí a zvýhodnit člověka při lovu.
- K plnění řady úkolů se jejich vrozené instinkty musely zdokonalovat a rozvíjet (zejména instinkt lovecký, obranný a sociální).
- Ani současní psi nepřestávají být smečkovými predátory, kteří následují vůdce, brání svá teritoria, soutěží o pořadí ve smečce a o potravinové zdroje.
- Vzorce sociálního chování dnešních psů se zásadně neliší od chování jejich divokých předků.

### Pokousání psem

Poranění psem tvoří největší podíl ze všech úrazů způsobených člověku zvířetem. Ve studii, kterou realizoval Státní zdravotní ústav na vybraných pražských školách, téměř 40 % žáků uvedlo, že do 12 let svého věku bylo pokousáno psem (často se jednalo o vlastního nebo známého psa), přičemž čtvrtina těchto zranění vyžadovala lékařské ošetření. Tyto údaje odpovídají zjištěním amerických studií, které uvádějí, že každé druhé dítě stejné věkové skupiny v USA bylo poraněno psem.

### Zdravotní aspekty

**Pro dítě mohou být následky pokousání malým psem srovnatelné s pokousáním dospělého člověka psem velkým.**

Poranění způsobená psem mohou vést k vážným infekčním onemocněním (tetanus, vzteklina), k deformacím pohybového aparátu, k závažným kosmetickým následkům, k poškození vnitřních orgánů či dokonce ke smrti. Často může dojít k vykrvácení, zejména při poranění velkých cév na krku.

Většina případných infekcí je polymikrobiálního charakteru. Jedná se o stafylokoky, streptokoky, korynebakterie a další. Hlavní patogen, který bývá izolován při kousnutí psem, je *Pastereulla multocida*, způsobující často sekundární infekci. Klinicky se projevuje rychlým rozvojem zánětlivé odpovědi hostitelského organismu, vznikem otoku a bolesti. Infekce mohou vést ke vzniku abscesů, septické artritidy, osteomyelitidy, meningitidy, sepse, endokarditidy, pneumonie.

Riziko infekce je závislé na místě poranění, imunologické obranyschopnosti organismu a další zdravotní charakteristice poškozeného (věk, vaskulární onemocnění, diabetes mellitus). Významnou roli hraje, vzhledem k riziku možných komplikací, včasnost lékařského zásahu.

### Četnost pokousání psem je v různých věkových skupinách odlišná.

Poranění jsou nejčastěji zaznamenána u dětí, nebo naopak u starších osob.

Pokud jde o postižení jednotlivých částí těla, u starších dětí bývají při napadení psem nejčastěji postiženy končetiny, a to především končetiny horní. Při poranění končetin hrozí vznik abscesů a riziko zánětů šlach a kloubů.

Druhé místo v četnosti poranění a úrazů způsobených psem zauímají poranění hlavy a krku, za nimiž následují úrazy trupu.

### U dětí do 4 let představují poranění hlavy a krku až 2/3 všech úrazů vzniklých pokousáním psem.

Nebezpečná napadení, vedoucí ke smrti, převažují právě u malých dětí, které umírají nejčastěji na poranění hlavy a krku vykrvácením z hlavních tepen.

Vážná poranění, včetně smrtelných, souvisí rovněž s oblibou chovu větších psů, které si lidé pořizují pro ochranu majetku.

**U dětí bývá častou příčinou poranění nebo pokousání psem jejich aktivní přístup ke psům (ať již vlastním nebo cizím - snaha získat, upoutat, vynutit si jejich pozornost, seznámit se se psem apod.), nejedná se tedy vždy o dráždění nebo dokonce pokus o týrání zvířete.**

## **PORANĚNÍ PSEM**

### **Jak postupovat při poranění psem:**

- Okamžitě zajistit poraněnému první pomoc, lokální ošetření rány běžnými dezinfekčními prostředky (účinné je i vymytí ran běžnou mýdlovou vodou).
- Podle závažnosti poranění a výsledků veterinárního vyšetření zajistit bezprostřední, příp. následné odborné lékařské ošetření či léčbu. Při podezření na vzteklinu se nedoporučuje rány šít.
- Každé i minimální poranění člověka psem (škrábnutí zuby) je nutno považovat za velmi nebezpečné, jednání se o psa nakaženého vzteklinou.
- Vždy je nutno pátrat po původu psa, který poranění způsobil (zjistit chovatele, majitele, zapsat si jeho jméno, adresu, telefon).
- Chovatel (majitel) je povinen zajistit, podle § 4 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., aby jeho pes, který poranil člověka, (případně přišel do přímého kontaktu s poraněným člověkem za okolností, které mohou vyvolávat podezření z onemocnění vzteklinou), byl neprodleně vyšetřen veterinárním lékařem. Další vyšetření psa je nutné po 5 dnech.
- Pokud tak chovatel (majitel) neučiní, je nutno informovat Policii ČR nebo příslušnou veterinární správu, která je kompetentní tyto problémy řešit.

### **Přenos onemocnění vzteklinou na člověka:**

**Cesta přenosu:** pokousáním, poškrábáním, kontaminací poraněné kůže (výjimečně neporušených sliznic) slinami nemocného zvířete s obsahem viru.

**Inkubační doba:** závisí na rozsahu a lokalizaci onemocnění (5 dní až 12 měsíců), nejčastěji 2 - 8 týdnů.

**Období nakažlivosti:** ve slinách psů lze virus detekovat 3 - 7 dní (vzácně i více) před začátkem klinických projevů onemocnění.

**Vnímavost:** u člověka přirozená imunita není známa.

Nebyl-li pes, který způsobil poranění, dohledán, postižený absolvuje ochranné očkování ihned, v případě pozitivního vyšetření zvířete se zahájí u postižené osoby pasivní a aktivní imunizace v antirabickém středisku.

Každý chovatel je povinen každoročně zajistit očkování zvířete proti vzteklině.

## **AGRESE A AGRESIVITA**

Násilné chování je použití síly vůči jedincům nebo předmětům, spojené se zlobným nebo nepřátelským afektem. Opakuje-li se, či trvá-li agresivní chování déle, mluvíme o agresivitě. Předstupněm agrese může být agrese symbolická. Ta se projevuje symbolickou demonstrací síly a rozhodnosti.

Agresivní chování je součástí přirozeného chování sociálně žijících živočichů. Násilnému chování předchází vznik příslušné emoce, která spouští vlastní útok. Agrese u psů může být příčinou řady závažných poranění způsobených člověku psem.

### **Druhy chování u psa, které vedou často k poranění či pokousání psem:**

#### **Dominantní:**

Pes soutěží o nadřazené postavení, o odpovídající pozici člena ve skupině (smečce). Tato forma agrese u psa zahrnuje i bránění věcí, potravy, hračky. Normální pes považuje člověka v určitém smyslu za příslušníka „svého druhu“ a tomu přizpůsobuje své chování. Je rozhodující a nezbytné, aby pes vnímal vlastního člověka jako jemu nadřazeného jedince (vůdce). Není-li tomu tak, v řadě případů se zvyšuje riziko vzniku sociálně motivované agrese.

#### **Obranné:**

Pes usiluje o teritoriální bránění určitého prostoru nebo místa před cizími psy či lidmi (obrana příslušníka vlastní smečky, mláďat). Pes pociťuje bolest, strach nebo je nemocný. Poměrně častou příčinou obranné agresivní reakce psa je tzv. kousání ze strachu. Bojácny agresor hrozí a kousne ve snaze udržet „domnělého či skutečného nepřítele“ v bezpečné vzdálenosti (ve snaze ho zastrašit, příp. odradit ho od úmyslu navázat s ním kontakt).

### **Chování psa, které je nesprávně spojováno se vznikem agrese u psa:**

#### **Lovecké:**

Za skutečnou agresi lze považovat chování, které je podmíněno vnitrodruhovým přežitím, získáním teritoriální, sociální nebo jiné výhody v rámci vlastního živočišného druhu. Důvodem, proč pes pronásleduje zajíce není

agrese, ale lovecký pud. Cílem lovce není získání teritoria, či vyššího sociálního postavení (např. pro spáření a zplodění potomků). Predátor si musí opatřit potravu, aby přežil. Součástí loveckého chování psa je instinktivní reakce na pohybující se předmět, číhání, pronásledování, ulovení kořisti. Za lovecké chování necvičeného psa nelze např. považovat pronásledování cyklisty (nebo dítěte, které před psem utíká a křičí apod.). Útoku psa v tomto případě předchází „narušení“ bezpečné vzdálenosti a „útek narušitele“ (cyklista, dítě apod. se ke psu přiblíží, poté vzdaluje), jedná se o útok psa z okruhu sociálního chování. K usměrnění a kontrole loveckého instinktu u psa vede jeho výcvik a výchova.

### **Nenechte se mýlit příslovím „Pes, který štěká, nekouše!“**

I přátelský pes může kousnout, když je udeřen, drážděn či je bez patřičné kontroly konfrontován se situací, která spouští jeho přirozené sociální chování.

### **Někteří psi před kousnutím vůbec nezaštěkají.**

**Pes, který štěká ze strachu, může také ze strachu kousnout.**

**Pes, který brání své teritorium, štěká i kouše.**

Štěkot, kterým pes vyzývá ke hře, či štěkot, kterým pes zintenzivňuje hrozbu, se polohou hlasu odlišuje. Každý druh štěkotu vyjadřuje jiné emocionální vyladění psa.

V rizikové situaci je důležité rozpoznat signály, které k vám pes vysílá a které svědčí o jeho momentálním emocionálním rozpoložení a stavu.

## **OHROŽENÍ PSEM**

### **Jak se zachovat při ohrožení psem – případně jeho útoku:**

1. Snažte se zachovat klid.
2. Zvažte vaši situaci a pokuste se z reakce a postoje psa nalézt odpovídající řešení.
3. Vyvarujte se rychlého a náhlého pohybu. Jakýkoli prudký pohyb (paží, ruky apod.) může nastartovat útok psa. Stůjte klidně a nechte ruce podél těla. **Nesnažte se před psem zachránit útekem!**
4. Neđivejte se upřeně, strnule psu do očí. Psi zaměřují svou kořist pohledem a přímý pohled může iniciovat útok psa (pes se považuje sám za kořist a z takové situace pro něho plynou pouze dvě možnosti: utéct nebo zaútočit).
5. Navzdory vašemu stávajícímu rozpoložení a situaci, snažte se na psa mluvit konejšivým, klidným hlasem. Důležitá je intonace vašeho hlasu, nikoliv obsah slov. „**Dívejte se na psa jakoby mimoděk, bočním nefixovaným pohledem** a sledujte jeho reakce.
6. Pokuste se pomalu pozvolna od psa ustupovat, nepřestávejte mluvit konejšivým hlasem (např. hodný pes, apod.). Přijde-li k vám, nechte se očichat. Nechte psa odejít. Vyčkejte a pomalu, pozpátku se od psa vzdalujte.
7. Pokud se vám nepodaří útok psa odvrátit, pokuste se, podle vašich schopností a možností, jeho útoku čelit.
8. Uvědomte si, že ve skutečnosti jen velmi málo psů je cvičeno ke střetu s člověkem (služební psi). Většina psů, kteří ohrožují člověka na veřejnosti, jsou psi mezi „útokem a útekem“.
9. Nedokážete-li či není-li možné se psu postavit, **snažte se k němu natočit bokem a zády**. Přikrčte se a ohněte záda, ruce přitiskněte k tělu, schovejte je do klína. Čelný útok je pro psa snazší, neboť při něm může napadnout končetiny, krk, bradu, rameno apod. Naopak odvrácená pozice (schoulené tělo) snižuje pravděpodobnost či intenzitu útoku psa a závažnost poranění.
10. Zaútočí-li na vás pes či srazí-li vás k zemi, stočte se do klubíčka, chraňte si pažemi hlavu (lokty směřují ke kolenům, sepnuté dlaně chrání temeno hlavy, zápěstí chrání uši). Nehýbejte se, zůstaňte v klidu. Vyčkejte až pes odejde. Nepodceňujte vzdálenost mezi vámi a psem, než se rozhodnete vstát. Při vstávání sledujte bedlivě reakce psa, pokud je stále v dohledu a jeví-li o vás zájem, raději se vstáváním vyčkejte.

### **Váš aktivnější přístup v rizikové situaci může střet se psem zcela zažehnat.**

Vždy je ale třeba bedlivě situaci vyhodnotit, zvážit své možnosti, prostředky obrany i šanci na úspěch.

1. Pokuste se vykázat psa ze své blízkosti rozhodným, pevným hlasem, např. „Jdi domů. Jdi pryč“.
2. Pokud pes setrvává ve vaší blízkosti a nejeví známky odchodu, stupňujte svou hrozbu (hlasitějším, hlubším zvoláním).
3. Podívejte se psu přímo do očí a vykročte proti němu. Některé psy vaše rozhodnost od útoku odradí.
4. Pokud pes neuteče a bude-li se snažit vás obíhat, točte se k němu čelem.
5. Pomalu se od psa pozpátku vzdalujte.

### **Naučte se významu tzv. řeči „těla“ psů.**

Z celkového chování, postoje či z bohaté škály dalších výrazových prostředků psa získáte představu o jeho bezprostředním úmyslu.

Přátelské vrtění ocasu se liší od „vrtění ocasu“ psa vám přátelsky nenaladěného.

Buďte obezřetní a chovejte se tak, abyste rizika pokousání psem minimalizovali.

Nezapomínejte na podněty a situace, které mohou spustit instinktivní chování psa, stejně jako na situace, které takovému chování psa předcházejí.

Nepřispívejte svým chováním ke vzniku rizikové situace.

Naučte se naopak rizikovým situacím předcházet. Mějte na paměti, že většinu poranění správným chováním skutečně předejít lze.

## DĚTI A PSI

**Nikdy nenechávejte dítě se psem o samotě a nedovolujte dítěti hrát se psem hry, které stimulují psa k agresivitě.**

- Pes, u kterého se již někdy projevilo agresivní chování vůči člověku, je nevhodný pro držení v rodině s dětmi.
- Citlivě zvažte, zda vaše dítě neprojevuje příliš nezvladatelný strach, obavu či respekt ze psů, a jestliže ano, odložte pořízení psa na pozdější dobu.
- Buďte obezřetní zejména v situacích, které psu signalizují jeho nadřazenost (úspěšné bránění určitého místa, potravy, hračky apod.)
- Přestáváte-li chování psa zvládat a kontrolovat, vyhledejte odbornou pomoc u profesionálních cvičitelů či dalších odborníků.

**Naučte děti základům bezpečného chování vůči psům a jak se zachovat v případě, že jsou psem ohroženy či napadeny.**

- **Bez svolení majitele, přítomnosti dospělého není vhodné, aby dítě hladilo cizího psa** (před projevem jakékoli náklonnosti dítěte vůči psu by měl pes mít vždy možnost si dítě očichat).
- Pozorujeme-li náznaky nelibosti psa vůči dítěti, je nutné kontakt dítěte se psem ihned přerušit.
- **Dítě by nemělo před neznámým psem utíkat, křičet.**
- Je vždy potřeba, aby si dítě hrálo se psem pouze za dozoru dospělé osoby.
- Dbejte na vhodné a správné chování dítěte vůči vlastnímu nebo cizímu psu.
- Pes by neměl být rušen dítětem při spánku, krmení či péči o štěňata.
- Zvýšené pozornosti a opatrnosti je potřeba při jakémkoli kontaktu dítěte se psem.
- Je-li **dítě ohrožováno cizím psem**, nemělo by se dívat psovi upřeně do očí, přímý pohled může vyprovokovat bezprostřední útok psa. Pokud je to jen možné, dítě by mělo zůstat v klidu a vyčkat, jestli se pes sám vzdálí. Teprve je-li pes dostatečně daleko, dítě by mělo pomalu pozpátku ustupovat, **nemělo by se v žádném případě dávat na útěk.**
- Je-li dítě při útoku psa sraženo na zem, mělo by se stočit do klubíčka a chránit si pažemi hlavu (lokty směřují ke kolenům, sepnuté dlaně chrání temeno hlavy a zápěstí uší).
- Je potřeba, aby byl pes od dítěte co nejrychleji odehnán, odhláčen apod. dospělou osobou.

## NEŽ SI POŘÍDÍTE PSA

Zvažte své fyzické předpoklady, váš životní styl, zájmy, prostředí, do kterého chcete přivést psa, závazek, který vůči psu a komunitě, ve které žijete, přijímáte. Pokud si nejste jisti vhodnou volbou plemene, poraďte se s profesionálními odborníky (s veterináři, chovateli, specialisty na chování psů, cvičiteli psů apod.).

**Při výběru štěněte se řiďte všeobecně platnými pravidly, která vám pomohou minimalizovat některá rizika nevhodné volby.**

Štěně si pořídte od seriózního chovatele, kterému důvěřujete, či o kterém jste dostatečně ujištěni, že prioritou jeho chovatelského úsilí jsou především zdraví a povahově vyrovnaní psi.

**Optimální doba odběru je okolo 8. týdne věku psa.**

Štěňata by rozhodně neměla být odebírána před 7. týdnem věku. Koncem 7. týdne musí být štěně již socializované, tj. musí projít tzv. fází vtiskávání (viz dále). Do dvou měsíců psa musí být věnována každému štěněti dostatečná a odpovídající péče u chovatele.

Od 8. týdne věku by štěně mělo být chováno (drženo) izolovaně od ostatních sourozenců a psů (neznamená to přerušeni veškerého kontaktu s nimi). Každému štěněti by se mělo dostávat bohaté pozornosti a především

cíleného, bezpečného setkávání s ostatními příslušníky jeho druhu a s člověkem (získávání nezbytných sociálních dovedností a poznatků).

Pokud štěně vyrůstá převážně v přítomnosti příslušníků svého druhu, vazba na člověka nebude příliš těsná. Takový pes se hůře cvičí a ovládá, je spíše orientován na psy než na člověka.

### **Jaké přirozené chování lze očekávat od dvouměsíčního štěněte v době odběru?**

**Štěně nesmí pociťovat nepatřičný stres v lidské přítomnosti.** Přirozeným chováním socializovaného štěněte v tomto věku je následovat člověka. Případná váhavější, ale krátce trvající, zdrženlivá reakce štěněte (na neznámou, neobvyklou situaci, nové prostředí apod.) může být přirozenou reakcí psa, ale nesmí převažovat.

### **Nenechte se zmýlit nepatřičným soucitem.**

Štěně, které v době odběru před vámi (od vás) utíká, schovává se, krčí se, je neúměrně vystrašené apod., není a nebude bezproblémovým společníkem. Takové štěně není vhodné zejména do rodin s dětmi.

**Štěňata z kvalitního vrhu se od sebe na první pohled zásadně neliší,** a to nejenom po zdravotní stránce a exteriérem (vyjma snad barevného odlišení srsti), ale zejména svým temperamentem, povahou a chováním. Je vždy přínosné, máte-li možnost seznamovat se s vrhem jako celkem a s prostředím, ve kterém jsou držena štěňata u chovatele.

### **Pokud jste nezkušení, nechte si poradit ve výběru štěněte, stejně jako ve výběru plemene.**

Některé rysy povahy a osobnosti psa je možné „odhalit“ na základě jednoduchých testovacích kritérií. Vyhodnocení však vyžaduje zkušenost a výsledky nemusí být vždy jednoznačné. Seriózní chovatel by vám měl být ve všem maximálně nápomocen (i do budoucna) a ochoten podat příslušné informace, které jsou pro vás důležité.

### **Dospělý pes**

Přivádíte-li si domů dospělého psa, zejména do rodiny s dětmi, buďte velmi obezřetní a věnujte začleňování psa do rodiny mimořádnou pozornost. Důsledně minimalizujte rizika případného nežádoucího chování a projevů psa. Začleňování dospělého psa do nového prostředí s sebou nese nutnost vymezení jeho jasného hierarchického postavení. Pro nezkušeného chovatele-začátečníka bývá relativně méně obtížné proniknout postupně do zákonitostí psího světa prostřednictvím výchovy štěněte.

## **VÝVOJ PSA**

### **Vývoj psa v prvním roce života**

Štěně od svého narození prodělává řadu důležitých, časově ohraničených vývojových stadií. Základní, časově ohraničená a důležitá vývojová období štěněte jsou:

#### **Vegetativní fáze (první 2 týdny po porodu)**

Štěně v tomto období prakticky pouze spí, pije a vyměšuje, přesto se vytvářejí první asociace mezi vnitřními a vnějšími podněty (např. sání - pach mateřského struku).

#### **Přechodná fáze (3. týden po porodu)**

Štěně začíná navazovat první kontakty se sourozenci a okolím, reaguje již na zrakové a sluchové podněty.

#### **Fáze vtiskávání (4. až 7. týden po porodu)**

Je potřeba zdůraznit, že v tomto období je nezbytné, aby měla štěňata dostatečný kontakt s člověkem, aby si ho vtiskla jako příslušníka „svého druhu“. Absenci či nedostatek vtištění můžeme považovat u psa za trvalý nedostatek, který zásadním způsobem předurčuje budoucí chování psa k člověku. **Vrozené dispozice k učení u štěněte musí vést v časově ohraničeném období jeho vývoje k trvalému „vtištění na člověka“, má-li být pes později schopen sociálního kontaktu a života mezi lidmi.** Extrémní strachové reakce psa, neúměrně projevovaná bázlivost, nedůvěra apod. bývají často podmíněny nedostatečným „vtištěním člověka do mozku psa“.

#### **Fáze sociability (8. až 12. týden)**

U štěňat narůstá sociální aktivita, vzájemná agresivita mezi sourozenci se stupňuje. Štěně, které v tomto období tráví většinu času pouze mezi svými vrstevníky, prohlubuje vazbu na příslušníky „svého druhu“, učí se řešit situace v rámci vlastních pravidel vnitrodruhového soužití. Pokud nemá štěně v tomto období dostatečný kontakt s člověkem, vazba k člověku se oslabuje. V tomto věku štěňata ochotně přijímají člověka jako partnera při hře a uznávají jeho nadřazenost. Dostatečná péče a čas cíleně věnované v tomto období štěněti vytváří potřebné předpoklady nejen pro další rozvoj psa, ale i jeho orientaci na člověka.

#### **Fáze sociálního uspořádání (4. měsíc)**

Štěně si začíná budovat postavení ve smečce, začínají se výrazněji projevovat rozdíly v temperamentu a povaze psa.

### **Fáze uspořádání smečky (5. až 6. měsíc)**

Štěně si upevňuje vazbu na smečku (svého člověka, ostatní členy), ověřuje své postavení, učí se spolupracovat s člověkem a podřizovat se jeho vedení. Nutný je proto těsný kontakt se psem, prvek spolupráce a získávání si přirozené autority (vedením, výchovou, formou her, zaměstnáním psa apod.).

### **Puberta (obvykle 6. až 7. měsíc)**

U štěněte se začíná projevovat sexuální chování. Nástup je ovlivněn fyziologickým vývojem každého jednotlivého psa. Prohlubují se získané, především sociální dovednosti a zkušenosti z předchozího období. Štěně si ověřuje své schopnosti, testuje ostatní členy smečky a snaží se vylepšit své postavení. Ve vztahu k člověku v tomto období je pro psa důležité jasné vymezení sociální hierarchie. Citlivý přístup k mladému psu a porozumění jeho chování je namístě. Nelze ale opomíjet, že chování psa v pubertálním a postpubertálním období nese určité rysy sociálně expanzivního chování.

## **VÝCHOVA PSA**

**Důsledně naučte psa základním povelům:** ke mně, sedni, lehni, zůstaň, fuj.

Respektování povelů je nezbytné pro ovladatelnost psa v každé situaci. Nelze dost apelovat zejména na osvojení povelu **přivolání psa**.

Začínáte s výcvikem psa nejprve v prostředí, které neodvádí jeho pozornost.

Mějte na paměti, že soustředěnost psa při učení je první podmínkou úspěchu.

Postupujte od jednoduchého ke složitějšímu.

Postupně zvyšujte obtížnost cviků i nároky na svého psa.

Trénováním a výchovou svého psa upevňujete vzájemnou vazbu. Jste-li začátečníky, či nezkušenými chovateli psa, poraďte se, jak správně postupovat. Pokud se nehodláte věnovat sportovní kynologii (výcvik obrany), nehrajte se svým psem hry, které v sobě nesou určitá rizika vzniku agrese (tahání o hadr, hračku, peška, silové zápření se psem apod.).

**Motivujte a vychovávejte své štěně tak, aby se vždy chovalo přirozeně a uvolněně.**

**Nezatěžujte štěně nadměrným stresem ve výcviku.**

**Motivace psa je nutnou, nezbytnou a základní součástí jeho učení.**

Motivujte psa pro určitou činnost (např. ve spojení s pozdější odměnou, pochvalou), sdělte psu srozumitelně, co po něm požadujete, postupujte úměrně k jeho věku, zkušenostem a dovednostem. Dbejte vždy na vytvoření pozitivní vazby mezi vámi a psem. Důsledně vyžadujte respektování a plnění vašich příkazů. Každý jednotlivý cvik učte štěně nejprve formou hry, teprve později s přiměřenou korekcí, vždy ale cvik zakončujte s pozitivně motivovaným, nestresovaným psem. Nevystavujte štěně situacím, ve kterých by se cítilo nejisté, ohrožené, bezradné či bezmocné.

**Minimalizujte rizika získávání negativních sociálních zkušeností svého štěněte** (zejména s neznámými psy, o jejichž přátelském chování nejste dostatečně ujistiťeni či přesvědčeni).

Uvědomte si, že štěně od vás očekává vůdcovské chování a zajištění svého bezpečí. Jak v této roli obстоjíte (i později), zásadním způsobem ovlivní i chování psa vůči vám.

V dnešní době existuje již řada příležitostí pro vhodnou výchovu a zaměstnání vašeho psa (sportovní kynologické kluby, agility, sporty jako canis-cross, výcvik malých plemen aj.). Zde můžete získat nejen vlastní praktické zkušenosti s výchovou a vedením svého psa, ale můžete se poučit i od ostatních.

**Naučme se psům rozumět.**

**Naučme se rizikovému chování psa předcházet.**

**Naučme se rizikové chování psa předvídat.**

Nežádoucí chování psa mívá řadu konkrétních příčin.

Přirozené chování psa lze usměrnit a kontrolovat. Včasná a důsledná prevence příčin problémového chování psů je nejen prospěšnou lidskému zdraví, ale je i jednou ze smysluplných cest, jak v současnosti účinně minimalizovat nárůst incidence poranění způsobených člověku psem.

**Pes je sociálně žijící tvor, jehož různorodou dnešní podobu a povahu začal kdysi vytvářet a formovat člověk.**

**Stejně tak se tomu děje i v současnosti. Jak se bude pes chovat a jak bude každý konkrétní pes či plemeno vypadat, je v rukou konkrétního chovatele - chovatelů, majitelů psů či celé společnosti.**

**Rozhodující není pouze vhodná genetická základna, ale také její následné a vhodné využití. Nelze než apelovat na odpovědný přístup při výběru a výchově psa. Není to cesta jednoduchá, jak by se mohlo jevit na první pohled.**

**Věnujme psům dostatečnou péči a pozornost, přistupujme k nim s vědomím, že budou odrazet ve svém chování naše vědomosti o jejich světě, naše sociální dovednosti ve vztahu a soužití s nimi.**

Autoři: RNDr. S. Janoušek, MUDr. Z. Zvadová, MUDr. M. Kodl

Recenze: MVDr. Vladimír Mikulica, CSc.

Vydal Státní zdravotní ústav, Praha 2003

© Státní zdravotní ústav